

Politik Bilim

‘Bilim Diplomasisi’...

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

“Bugün, bütün dünyadaki çıkarlarımızı kollamak için gücümüzü aldığımız her aracı kullanmanın zamanıdır. Bu ülkenin bir öz gücü olan Bilim Diplomasisi’nden [de] âzamî faydayı sağlamalıyız.”
(Bir bildirden; ABD, 2010)

Bu kavramı ilk kez, 3 Haziran’da, Üniversite-Sanayi İşbirliği Merkezleri Platformu’nun (ÜSİMP) Ankara’da düzenlediği Üniversite-Sanayi İşbirliği Ulusal Kongresi’nde, National Science Foundation’ın (ABD) Biyomedikal Mühendislik ve Program Direktörü Prof. Dr. Semahat S. Demir, yaptığı sunuşta, kendisinin aynı zamanda ABD’nin Ankara’daki Büyük Elçiliği’nde Amerikan Hükûmeti adına ‘**Bilim Diplomasisi**’ni yürütmekle de görevli olduğunu söyleyince, duymuş oldum.

Sayın Demir, ‘bilim diplomasisi’nin ne anlama geldiğini de kısaca açıkladı ama ben biraz daha malûmat sahibi olmak istedim; bunun için önce, Royal Society’nin ev sahipliğinde, American Association for the Advancement of Science’in (AAAS) katılımıyla düzenlenmiş olan “**Bilim Diplomasisinde Yeni Ufuklar**” konulu toplantının (1-2 Haziran 2009) raporuna göz attım. Rapor’da “bilim diplomasisinin yeni bir şey olmadığı ama bugün, hiçbir zaman olmadığı kadar büyük bir önem kazandığı” belirtiliyor ve “hâlâ farklı yönlere çekilebilen bir kavram olan bilim diplomasisinden, politika alanında, üç amaçla yararlanılabileceği” vurgulanıyor: “Birincisi, dış politika hedefleri doğrultusunda bilimsel danışmanlık sağlanması (diplomaside bilim); ikincisi, uluslararası bilimsel işbirliğinin kolaylaştırılması (bilim için diplomasi); üçüncüsü de, bilimsel işbirliğinin ülkeler arasındaki ilişkileri geliştirmek için kullanılması (diplomasi için bilim)”.

Mâdem bu toplantı AAAS’le ortak yapılmış; Amerikalıların karıştığı her işte bir hayır(!) vardır, diye bu kuruluşun sitesine de göz attım: Meğer AAAS’in bir ‘**Bilim Diplomasisi Merkezi**’ varmış. “Bilim ve bilimsel işbirliğini uluslararası anlayış ve refâhın geliştirilmesi için kullanmak amacıyla” kurulmuş. “Bu amacı gerçekleştirmek için bilim insanlarını, politika çözümleyici (analist) ve oluşturucularını, malûmat paylaşımında bulunup işbirliği fırsatlarını değerlendirebilecekleri bir platformda buluşturuyor. Bilim diplomasisinden resmî ilişkileri sınırlı olan toplumlar arasında katalizör olarak yararlanabilme fırsatlarını belirlemek; ayrıca, sivil toplum etkileşimini bilim ve teknolojiye ortaklık yoluyla güçlendirmek, Merkez’in özel ilgi alanını oluşturuyor...”

Bu biraz üstü kapalı ifadeyle neyin anlatılmak istendiğini, Merkez’in haber sayfasında, “Yeni Politika Bildirisi, Bilim Diplomasisinin ABD Dış Politikasının Çok Önemli Bir Aracı Olduğunu Onaylıyor” başlığıyla yer alan bir bildirden anlıyoruz. “Diplomasi, ulusal güvenlik ve bilim çevrelerinden 20’yi aşkın, seçkin Demokrat ve Cumhuriyetçi” Bildiri’yi imzalamış. Şöyle deniyor:

“ABD bilim, teknoloji, yüksek öğretim ve yenilikte dünya lideridir ve öyle kalmalıdır. Amerikan bilim ve teknolojisine bakıldığında, dünyanın her yanından, ABD dış politikasının çok olumsuz karşılandığı bölgelerden bile, Amerikan kolej ve üniversitelerine öğrenci aktığı görülür. Ulusal güvenliğimizi bütün dünyada güçlendirme arayışında olduğumuza göre, bu gücümüzü ABD diplomasisinin etkin bir aracına dönüştürmeliyiz. ...Uluslararası bilimsel işbirliğinin artırılması ülkemize daha büyük bir ekonomik zenginlik de getirebilir. ABD’nin iş yaratmak, yeni sanayiler kurmak, tüketici ve yatırımcıların güvenini yeniden kazanmak için yeni teknolojilere ve yeni pazarlara gereksinimi vardır. Sürdürülebilir uluslararası ortaklıklar sınırlı kaynaklardan âzamî faydayı sağlamanın yanında, Amerikan şirketlerine rekabet üstünlüğü yolunu açan araştırmalara erişim ve bütün dünya hakkında bilgi sahibi olma imkânını verir.”

Bildiri'nin, *“Biz, aşağıda imzası olan Demokratlar ve Cumhuriyetçiler, Başkan Obama'nın, Yönetim'in ve Kongre'nin ABD'nin ulusal güvenliği ve dış politikasında Bilim Diplomasisi'nin rolünü artırması gerektiğine inanıyoruz.”* cümlesiyle başlayan son bölümünde, bu çerçevede Amerikan yönetiminden beklenenler sıralanıyor ve Bildiri řu çağrıyla bitiyor: *“Bugün, bütün dünyadaki çıkarlarımızı kollamak için gücümüzü aldığımız her aracı kullanmanın zamanındır. Bu ülkenin bir öz gücü olan Bilim Diplomasisi'nden âzamî faydayı sağlamalıyız.”*

Demek 'bilim diplomasisi' buymuş... Bu diplomasinin ülkemizdeki muhatapları bu konuda ne düşünüyor, doğrusu çok merak ediyorum.

CBT. 25 Haziran 2010